

Noituuden representaatio populaarikulttuurissa

Miten noituutta representoidaan *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa?

Aada Haikonen

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Aada Haikonen

Noituuden representaatio populaarikulttuurissa: Miten noituutta representoidaan Sabrina: Pimeällä puolella - sarjassa?

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 26, liitteiden sivumäärä 1

Tutkielmani käsittelee noituuden representaatiota populaarikulttuurissa ja erityisesti *Sabrina: Pimeällä puolella* - sarjassa. Tutkin tätä teemojen kautta, jotka nousevat noituuteen liitettävistä elementeistä kyseisessä sarjassa. Aineistonani toimii *Sabrina: Pimeällä puolella* – sarja, joka on katsottavissa *Netflixissä*. Tutkielman tarkoitus on selvittää millä tavoilla noituutta representoidaan kyseisessä sarjassa ensimmäisellä kaudella. Tutkimusmenetelmänä tutkielmassani toimii representaation käsite. Lisäksi tärkeänä käsitteenä on myös populaarikulttuuri. Tärkeimpinä lähdeoteoksina tutkimuksessani ovat Tannisen, Puttosen ja Virtasen pro gradut. Tutkielmassa saadaan selville, että osa noituuteen liitettävistä elementeistä ovat konkreettisia ja osa abstrakteja ja osa näistä abstrakteista elementeistä toimii myös teemoina tutkimukselleni, jotka ovat kuolema, paholainen, loitsut ja rituaalit, luonto sekä sukupuoli. Tutkimuksessa käy myös ilmi, että noituutta representoidaan monilla eri tavoilla *Sabrina: Pimeällä puolella* - sarjassa. Aiheen tutkimista voisi jatkaa vielä tutkimalla muita kausia samasta sarjasta tai tutkimalla muita populaarikulttuurin tuotteita, joissa noituutta esiintyy.

Avainsanat: Representaatio, populaarikulttuuri, kuolema, paholainen, loitsut, rituaalit, luonto, sukupuoli

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen aihe ja lähtökohdat	1
1.2 Tutkimuskysymykset	3
1.3 Aikaisempi tutkimus	3
1.4 Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet	4
1.5 Aineisto ja menetelmät	5
1.6 Tutkimusetiikka ja tutkijan positio	6
2 Analyysi	7
2.1 Kuolema	7
2.2 Paholainen	9
2.3 Loitsut ja rituaalit	12
2.4 Luonto	15
2.5 Sukupuoli	16
3 Yhteenveto	18
3.1 Johtopäätökset	18
3.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet	19
Lähteet	21
Liitteet	24
Liite 1. Sarjan keskeinen juoni	24

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aihe ja lähtökohdat

Sabrina: Pimeällä puolella -sarja on yhdysvaltalainen kauhu - ja draamasarja, joka perustuu 2014 aloitettuun sarjakuvaan *Sabrina: Adventures of Sabrina*. Sarjakuva perustuu 1996–2003 esitettyyn nuorille suunnattuun sarjaan *Sabrina, teininoita*. *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjan ensimmäinen kausi julkaistiin Netflixin alustalle 26.10.2018 ja viimeisin kausi taas 31.12.2020. Tutkielman lopussa on liitteenä sarjan keskeinen juoni. Sarjan päähenkilönä toimii teininoita eli teini-ikäinen noita. Noidalla tarkoitan ihmistä, joka on syntynyt noidaksi ja omaa yliluonnollisia voimia. Määritän teini-ian 13–19 vuotisiin englanninkielisen ”teen” -perusteella. *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarja alkaa, kun Sabrina täyttää 16 vuotta ja häntä siis voi kutsua teini-ikäiseksi. Teininoituuudesta alkoi tulla aikaisempaa suosittumpaa populaarikulttuurissa 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa. Ilmiötä alkoi esiintyä erityisesti elokuvissa ja sarjoissa. Esimerkiksi 1996 vuonna julkaistussa *Noitapiiri* -elokuvassa, *Buffy – vampyyrintappaja* -sarjassa 1997–2003 ja *Sabrina, teininoita* -sarjassa 1996–2003 esitettiin teininoituuutta (Matthews 1017, 2022). Nykynoitouden suosiota kyseisenä aikana voi osin selittää feminismin toinen aalto, joka alkoi samoihin aikoihin, kuin teininoituuudesta tuli suosittua. Noituus on usein sukupuolittunutta ja noitia esitetään usein nimenomaan naisina populaarikulttuurissa. Tämän takia noituutta on tärkeä tutkia. Etenkin länsimaisessa kulttuurissa noituuden avulla jäsenämme esimerkiksi naiseutta ja naisten valtaa (Tanskanen 2014, 26). Lisäksi noituuden kautta jäsenämme voimaa, nuoruutta, vanhenemista, kuolemaa ja luontoa.

Noituudella tarkoitan taikuutta, joka usein nähdään pahantahtoisena (Tieteen termipankki 2025). Kuitenkaan tässä tutkielmassa en ota kantaa onko taikuus tehty hyvällä vai pahalla aikomuksella. Sen sijaan tutkielmassani tutkin mitä yleisesti noituuteen ajateltua elementtejä *Sabrina: Pimeällä Puolella* -sarjassa esitetään. Yleisesti ajateltuina noituuden elementeillä tarkoitan noituuden tekijöitä, joita usein populaarikulttuurissa esitetään ja joita monissa vanhoissa uskomuksissa on liitetty noituuteen liittyväksi. Näihin yleisesti noituuteen ajateltuihin elementteihin näen kuuluvan esimerkiksi mustan kissan, väärinpäin olevat ristit, sopimukset paholaisen kanssa, loitsut ja rituaalit sekä musta pata. Noituus on kuitenkin käsite, joka kattaa allensa monia eri käytäntöjä ja suuntauksia (Tanninen 2022, 11). Tämän

takia en pysty antamaan yhtä oikeaa määritelmää noituudelle ja tulkitsenkin yleisesti noituuteen liitettävät elementit omasta näkökulmastani.

Osa noituuteen liitettävistä elementeistä ovat konkreettisia, kuten ristit, musta pata ja pääkallot. Osa taas ovat abstrakteja, kuten vanheneminen, naiseus, kuolema ja luonto. Konkreettiset elementit edustavat näitä abstrakteja tekijöitä eli ne eivät ole selkeästi erotettavissa toisistaan. Konkreettiset elementit toimivat symboleina noituuteen liittyville ajatuksille eli abstrakteille elementeille. Esimerkiksi pääkallot voidaan nähdä kuoleman symbolina.

Noituutta on esitetty populaarikulttuurissa jo kauan ja sille on nähtävissä samoja piirteitä, jotka toistuvat monissa elokuvissa ja sarjoissa. Esimerkiksi noidat esitetään populaarikulttuurissa usein valkoihoisina naisina (Virtanen 2018, 46). Noidat esitetään populaarikulttuurissa usein nuorina ja kauniina tai vanhoina ja ryppyisinä riippuen minkälainen rooli noidalla on kyseisessä sarjassa tai elokuvassa. Usein jos noita on päähenkilönä, tämä esitetään nuoriina ja kauniina. Tämänkaltainen kuvaus noidista nuorina ja kauniina syntyi vuosituuhanteen vaihteessa ja noidasta saatetaan antaa kuva supersankarina (Tanskanen 2014, 26). Noitien esitystapaan kuuluu usein myös ruumiillisuus, epäinhimillisuus ja seksuaalisuus (Tuomainen 2024, 95–104). Ruumiillisuus näkyy usein naissukupuolen korostamisena, epäinhimillisuus kuoleman symboleina ja sääolosuhteiden muuttumisena noitien tehdessä loitsuja ja seksuaalisuus näkyy katsekontakteissa, läheisyydessä ja vihjailevissa hymyissä.

Usein teininoituuteen liittyvä populaarikulttuuri on suunnattu erityisesti teini-ikäisille tytöille (Cush 2007, 48). Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että usein teininoituuteen liittyvissä tuotteissa on erityisesti teini tyttöjen pitämiä juonikuvioita ja elementtejä kuten romantiikkaa ja draamaa. Lisäksi itse populaarikulttuurin oheistuotteet saattavat olla erityisesti naissukupuolelle suunnattuja vaatteiden ollessa usein mainostettu naisille suunnattuina. Teininoituuteen liittyvät populaarikulttuurin tuotteet ovat tarkoitettu valtavirta viihteeksi ja tämän takia ne ovat usein turvallisia (Cush 2007, 49).

1.2 Tutkimuskysymykset ja aiheen rajaus

Tutkielmani pääkysymys on ”Miten noituutta representoidaan *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa?” Tutkin tätä kysymystä teemojen kautta, jotka nousevat noituuteen liitettävistä elementeistä *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa.

Selvitän kysymyksen avulla mitä yleisesti noituuteen liitettäviä elementtejä sarjassa esitetään. Lisäksi haluan selvittää, mitkä teemat muodostuvat näistä elementeistä, joita sarjassa on. Nämä teemat toimivat samalla noituuteen liitettävien elementtien abstrakteina elementteinä. Käsittelen sarjasta vain ensimmäistä kautta, joten tutkin vain ensimmäisellä kaudella esitetyjä elementtejä ja näistä muodostuvia teemoja. Ensimmäisellä kaudella on 11 jaksoa ja ne kestävät 50–64 minuuttia. Rajaan tutkimuksen vain ensimmäiseen kauteen, koska ensimmäisen kauden aikana esitetään suurin osa elementeistä ja seuraavissa kausissa suurilta osin vain toistetaan samoja elementtejä. Pelkästään ensimmäisellä kaudella noituuden elementtejä tuli ilmi niin paljon, että järkevän määrän käsittelyä varten rajaaminen vain ensimmäiseen kauteen on looginen.

1.3 Aikaisempi tutkimus

Tutkimusta *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjasta on tehty muutamia kymmeniä. Näkökulmat tutkimuksiin ovat usein olleet feministisiä, joten tutkimukseni painottaa eri näkökulmaa kuin käyttämäni aiemmat tutkimukset. Käytän tutkielmassani Henseyn artikkelia *Sabrina: Pimeällä puolella* – sarjasta (2021) ja Matthewsinkin artikkelia samasta sarjasta (2022).

Noituudesta yleisesti tutkimusta on saatavilla vielä enemmän kuin itse sarjasta. Etenkin pro graduja aiheesta on tehty lukemattomia, ja näistä päädyin käyttämään viittä ja lisäksi yhtä kandidaatintutkielmaa. Tannisen pro gradussa käsitellään nykynoituutta (2022), kun taas Virtasen (2018) ja Tuomaisen (2024) pro graduissa käydään läpi muutaman eri sarjan ja elokuvan noitakuvausta. Iisakkalan pro gradussa käydään läpi noituuden historian kuvausta (2021) ja Puttosen pro gradussa keskitytään noidan ja paholaisen väliseen liittoon (2018). Taipaleen kandidaatintutkielmassa tutkitaan toisilaji eläimiä noitien apulaisina (2023). Lisäksi käytän myös Tanskasen tutkimusta noitahahmoista 1990-luvun ongelmallisina supersankarittarina *Noitapiiri* -elokuvassa ja *Buffy – Vampyyrintappaja* -sarjassa (2014).

Näistä etenkin Tannisen pro gradu on ollenainen tutkielmassani. Siinä käsitellään nykynoituutta ja se tuo hyvin ilmi asioita, joita nykynoituuteen voidaan nähdä kuuluvaksi. Lisäksi kyseisessä pro gradussa käydään hyvin noituuteen liittyviä termejä läpi. Toinen erityisen olennainen tutkimus omassa tutkielmassani on Puttosen pro gradu, joka käsittelee noidan ja paholaisen välistä liittoa. Siinä tuodaan selkeästi piirteitä, joita noidan ja paholaisen väliseen liittoon voidaan liittää. Tämän lisäksi kyseinen pro gradu avaa hyvin noitien ja paholaisen välisen liiton historiaa. Myös Virtasen pro gradu on isossa osassa tutkielmaani. Kyseinen pro gradu käsittelee yliluonnollista hyvyyttä ja pahuutta *American Horror Story* –sarjassa. Etenkin Virtasen tutkielman noita kuvaus ja noituuden sukupuolittuneisuus ovat tärkeässä osassa omassa tutkielmassani.

Myös teininoituedesta populaarikulttuurissa ilmiönä on tehty tutkimusta paljon. Käytän tutkielmassani Cushin tutkimusta teininoituedesta, jossa tutkitaan onko teininoitus kaupallisesti luotu kiinnostuksen kohde (2007). Lisäksi Bergerin ja Ezzyn tutkimus nuorista noidista joukkomedian ja uskonnollisen identiteetin kautta on hyvä lähde tutkimukseeni (2009).

1.4 Teorettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

Tutkimuksessani viitekehystenä toimii representaation käsite. Teoreettisella viitekehyksellä tarkoitetaan, että aineistoa tutkitaan vain yhdestä näkökulmasta (Alasuutari 2012, Teorettinen viitekehys ja metodi). Representaatiolla taas tarkoitetaan tapoja esittää, edustaa ja viitata johonkin (Paasonen 2010, 2). Tutkimuksessani ideana on siis tutkia miten *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa esitetään ja edustetaan noituutta.

Representaatiot muokkaavat tapoja, mitä ajattelemme tietyistä asioista ja tutkimassani sarjassa tietyllä noituuden representaatiolla pyritäänkin antamaan tiettyä kuvaa noituedesta ja siitä mitä siihen kuuluu. Representaation vastaanottajat eli tässä tapauksessa sarjan katsojat tulkitsevat sarjan esittämiä tapoja suhteessa heidän tuntemiinsa esityskonventioihin (Paasonen 2010, 3) eli tässä tapauksessa heille ennestään tuttuihin tapoihin esittää noituutta.

Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani ovat representaatio ja populaarikulttuuri.

Populaarikulttuuri toimii taustateorianä tutkimuksessani. Populaarikulttuurilla tarkoitan suosittua kansantajuista ja erityisesti viihdeteollisuuden tuottamaa ajanviette massakulttuuria kuten Kielitoimiston sanakirja termin määrittelee (2024). Näitä voivat olla esimerkiksi kirjat,

elokuvat, tv-sarjat tai musiikki. Populaarikulttuurin tuotteet ovat usein jotain, jota yritetään jakaa niin monelle kuin mahdollista (Virtanen 2018, 20). Usein menestyneimmät populaarikulttuurin tuotteet ja etenkin elokuvat ja sarjat ovat Yhdysvalloista. Hollywood - elokuvat ja sarjat ovat hyvin suosittuja ja myös aineistoni on yhdysvaltalainen.

Populaarikulttuuri auttaa oikeuttamaan uskomuksia tarjoamalla kulttuuritaustaa jossa tutkitaan noituutta ja tällä tavalla voidaan kehittää uskonnollista identiteettiä (Berger ja Ezzy 2009, 501). Populaarikulttuuri siis tarjoaa kulttuurista taustaa eri asioille. Monet populaarikulttuurin tuotteet ovat kaupallisia tuotantoja (Cush 2007, 49). Tämä näkyy niin, että usein populaarikulttuurin tuotteita halutaan kasvattaa esimerkiksi jatkamalla tv -sarjoja uusilla kausilla tai kirjoja uusilla osilla. Lisäksi sarjojen, elokuvien ja kirjojen ympärille tehdään usein oheistuotteita. Myös *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa on useampi kausi ja sarjan pohjalta on tehty erilaisia fanituotteita kuten vaatteita, koruja, julisteita ja tarroja.

1.5 Aineisto ja menetelmät

Aineistonani toimii *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarja. Sarja on saatavilla Netlixissä ja valitsin kyseisen sarjan, koska noituuden elementtejä on siinä niin paljon. Lisäksi oli kiinnostavaa seurata miten noituuden elementit olivat osana juonta ja sen käännteitä.

Rajaan aineistoni niin, että tutkin sarjan ensimmäistä kautta. Tutkin vain ensimmäistä kautta, koska siinä tulee suurin osa sarjassa käsiteltävistä elementeistä ja loppuisissa kausissa pyöritetään aika paljon samoja elementtejä. Lisäksi elementtejä ensimmäisellä kaudella on jo niin paljon, että en näe tarpeellisena kerätä niitä muilta kausilta. Elementit rajaan 5 eri teeman alle, koska nämä aiheet toistuvat monissa elementeissä.

Sarjassa käsitellään paljon noituutta ja sitä, miten yhdistää kuolevaisten maailma ja noitien maailma tai onko se edes mahdollista. Perehtymällä aikaisempaan tutkimukseen ja populaarikulttuuriin noituudesta saan kuvan mitä elementtejä ajatellaan noituuteen kuuluviksi. Elementtejä ollessa niin paljon ja monien niistä selvästi limittyvän toisiinsa, on niistä helppo muodostaa muutamia eri teemoja, jotka niistä nousee esille.

Tutkin aineistoani teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla. Käytän menetelmää, koska löytämistäni elementeistä osa on abstrakteja ja samalla nämä muodostavat teemat tutkimukselleni. Nämä teemat tutkimuksessani ovat kuolema, paholainen, loitsut ja rituaalit,

luonto sekä sukupuoli. Näitä aiheita edustaa konkreettiset elementit, joita ovat esimerkiksi pääkallot, väärinpäin olevat ristit, padat ja yrtit. Sisällönanalyysi onkin melkein sama asia kuin teemoittelu (Vuori 2021). Näin tämä toimii juuri siinä, että pystyn jakamaan elementit teemoihin. Sisällönanalyysissa olennaista on tutkijan tekemä koodaus, jolla tarkoitetaan aineiston sisällöllisten elementtien tunnistamista ja nimeämistä (Vuori 2021).

Kerään noituuteen liittyviä elementtejä katsomalla sarjan ensimmäistä kautta ja kirjaamalla ylös kaikki mahdolliset elementit, jotka voidaan tulkita noituuteen kuuluviksi. Osa näistä vain nopeasti ohi mainitaan sarjassa, kun taas osa elementeistä näkyy monessa jaksossa ja saattaa olla suuressakin osassa sarjaa. Analyysi on osin kuva-analyysia, koska tutkin hahmojen sanomien asioiden lisäksi jaksoissa visuaalisesti esitetyjä elementtejä. Kuva-analyysissa tutkija voi tutkia hyvin pieniä yksityiskohtia kuvassa tai kuvaa kokonaisuudessaan (Vuori 2021). Omassa tutkimuksessa kuvissa esitetyt elementit ovat analysoinninkohteeni.

Kerättyäni kaikki noituuteen liitettävät elementit ensimmäiseltä kaudelta jaan ne viiden suuremman teeman alle. Nämä teemat ovat kuolema, paholainen, loitsut ja rituaalit, luonto sekä sukupuoli. Kyseiset teemat nousivat aineistosta lähtökohtaisen noituusmallin ja aineiston vuorovaikutuksen seurauksena. Tämän jälkeen analysoin, mitkä ovat yleisimmät tavat kuvata noituutta *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa.

1.6 Tutkimusetiikka ja tutkijan paikantuminen

Tutkiessani sarjaa, jota kuka vain voi katsoa Netflixistä, tutkimukseeni ei liity primaareja eli ensisijaisia eettisiä ongelmia. Toissijaisia eli sekundaareja ongelmia voin kuitenkin huomioida tutkimusta tehdessäni, vaikkakaan ne eivät ole olennaisia. Yhtenä huomionarvoisena pohdittavana asiana voisi olla se, että aineisto on mediaviihdettä, johon kuuluu omat lajityypilliset konventiot ja taustalla olevien toimijoiden tavoite tuottaa voittoa. Tämä on kuitenkin osa normaalia lähdekritiikkiä.

Toinen sekundaariseen ongelmaan liittyvä pohdinta voi liittyä siihen, että noituutta harrastavat saattavat ajatella minun käsittävän noituuden elementit väärin ja tekeväni vain yleistyksiä. Tiedostan tämän mahdollisuuden, koska ihmisillä on aina omat käsityksensä eri ilmiöistä ja kaikki eivät välttämättä allekirjoita niitä elementtejä noituuteen liittyviksi, jotka itse

tutkielmassani mainitsen. Perustan kuitenkin oman käsitykseni noituuteen liitettävistä elementeistä populaarikulttuurissa usein esiintyviin elementteihin. Lisäksi perustan käsitykseni myös jo kauan aikaa historiassa käsitettyihin noituuteen liitettäviin piirteisiin. Näihin kuuluvat esimerkiksi jo kauan aikaa elänyt ajatus noitien ja paholaisen välisistä liitoista (Puttonen 2018, 54) ja ajatus noidista, jotka lentävät luudilla kissan kanssa (Gaskill 2010, 2).

2 Analyysi

Aineistoni analyysin voi jakaa viiteen eri teemaan, jotka ovat kuolema, paholainen, loitsut ja rituaalit, luonto sekä sukupuoli. Jokaisessa aiheessa käyn läpi noituuden elementtejä, jotka sopivat kyseiseen teemaan ja joita sarjan ensimmäisellä kaudella esitetään. Teemat ja elementit voivat kuitenkin olla osin myös päällekkäisiä ja osa elementeistä voisi sopia monenkin teeman alle. Teenkin valinnan eri elementeistä tiettyjen teemojen alle sopivaksi sen perusteella, mihin ne liittyvät eniten.

Tutkiessani mitä noituuden elementtejä sarjassa esiintyy, itse sarjan juoni tai tapahtumat jaksoissa eivät ole erityisen olennaisia, joten en koe tarpeelliseksi mainita elementeistä puhuttaessa tarkkaan missä jaksossa mikäkin tekijä on mainittu, mutta kaikki elementit ovat kuitenkin ensimmäisen kauden jaksoista tai introsta, joka esitetään jokaisen ensimmäisen kauden jakson alussa. Tutkimuksessani en käy kaikkia noituuden elementtejä läpi joita sarjassa esiintyy, koska näitä on niin monia ja monet näistä ovat osin päällekkäisiä, joten en koe tarvetta käsitellä jokaista niistä yksityiskohtaisesti. Osa elementeistä on sellaisia, että niistä on vain ohimainittu jossain jaksossa ja osa näistä taas tulee useaan kertaan puheeksi tai kuvatuksi kauden aikana.

2.1 Kuolema

Yhtenä teemoista sarjan ensimmäisen kauden noituuden elementeistä nousee kuolema. Jo pelkästään sarjan jokaisen jakson johdannossa esiintyy noituuteen ja kuolemaan liittyviä elementtejä. Esimerkiksi pääkallot nähdään usein symboloivan kuolemaa (Tuomainen 2024, 101). Yleisesti luut ja erityisesti pääkallo ovatkin kuolemaan rinnastettavia elementtejä.

Monissa populaarikulttuurin tuotteissa kuvataan kuinka noidat käyttävät luita esimerkiksi erilaisiin loitsuihin. Pääkalloja saattaa nähdä esimerkiksi Halloweenina monissa koristeissa ja kauhuelokuvissa niitä käytetään usein tuomaan kauhun ja ahdistuksen tuntua. Luiden yhdistämisen kuolemaan voin nähdä johtuvan siitä, että ihmisten kuoltua ja heidät haudattua ajan kanssa näistä jää vain luita.

Sarjassa esiintyy myös hautausmaa, joka on päähenkilön perheen pihalla. Hautausmaan voi nähdä liittyvän kuolemaan, koska sinne usein viedään kuolleet ihmiset joko arkuissa tai uurnissa. Myös kauhuelokuvissa yksi yleinen sijainti onkin hautausmaa sen synkkyiden vuoksi luomaan tietynlaisen tunnelman. *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa hautausmaa on sinänsä erikoinen, koska kun sinne hautaa jonkun, tämä herää sieltä kuolleista, joten kyseinen hautausmaa ei jää ihmisen viimeiseksi lepopaikaksi niin kuin yleensä. Hautausmaan ollessa loitsuttu, sen voi laskea myös noituuteen liittyväksi elementiksi.

Ristejä ja erityisesti väärinpäin olevia sellaisia esiintyy sarjassa myös monia. Tämä viittaa paholaisen palvontaan, mutta risti itsessään nähdään myös kuoleman symbolina (Tuomainen 2024, 103). Paholaisen palvonta taas on yleinen elementti noituudessa. Risti voidaan liittää kuolemaan erityisesti kristinuskon näkökulmasta siksi, koska Jeesuksen uskottiin kuolleen ristillä. Siksi usein kristillisissä arkuissa ja kirkoissa ja muutenkin kristinuskoon liittyvissä asioissa on ristejä. Ristejä esiintyy myös usein esimerkiksi Halloween koristeissa. Lisäksi ristejä käytetään välillä hautausmailla hautapaikan merkkäämiseksi hautakiven sijasta.

Kuolemaan voidaan liittää myös veri, jota sarjassa esiintyy jo introssakin. Veri etenkin populaarikulttuurissa onkin usein olennainen osa kuolemaa, kun ihmiset kuolevat dramaattisesti esimerkiksi onnettomuuksissa tai heidät murhataan tai jotain vastaavaa. Verta saattaa esiintyä paljonkin populaarikulttuurissa, kun halutaan korostaa tilanteen dramaattisuutta ja etenkin kauhuelokuvissa se onkin yksi yleisimmistä elementeistä. Noidat saattavat käyttää myös verta esimerkiksi loitsuissaan.

Sarjassa esiintyy myös ajatus siitä, että noidat ikääntyvät hitaammin eli he elävät kauemmin kuin normaalit ihmiset ja heidän kuolemansa tapahtuu vasta paljon myöhemmin kuin tavallisilla ihmisillä. Tätä selitetään ajatuksella, että koska noidat palvovat paholaista, tämä antaa lahjaksi pitkän iän ja kuoleman tulevan vasta myöhemmin. Ikääntyminen liitetään usein kuolemaan, joten siksi näin tämän elementin sopivan kuolema teeman alle. Ikääntyminen

nähdään usein epäsuorasti kuolemaan liittyvänä asiana, koska usein kuoleman todennäköisyys lisääntyy iän myötä (Blagosklonny 2020, 1005). Tämä on yksi syy miksi osa ihmisistä jopa pelkää vanhenemista.

Numeroon 13 liittyviä asioita esiintyy myös sarjassa ja esimerkiksi yksi hetki on, kun sarjassa kerrotaan 13 noidasta, jotka hirttivät itsensä. Jo itse numero 13 liitetään usein huonoon onneen (Fidrmuc ja Tena 2015, 318). Huono onnikin voidaan nähdä jo itsessään kuolemaan liittyvänä asiana pahimmillaan, mutta lisäksi kerrottaessa, että kyse oli noidista, jotka hirttivät itsensä, liittyy tämä tietysti kuolemaan. Numero 13 on usein myös elementtinä kauhuelokuvissa ja *Perjantai 13.* nimisiä kauhuelokuvia onkin tehty monia. Nämä 13 noitaa, jotka hirttivät itsensä sarjassa, herätetään myöhemmin henkiin loitsulla ja nämä aikovat tuoda Greendaleen kuolemaa, joten tälläkin tavalla numeroon 13 voidaan sarjassa liittää kuolema.

Kuoleman teema sarjassa näkyy siis monissa erilaisissa elementeissä, joista osa on konkreettisia ja osa abstrakteja. Konkreettisia ovat esimerkiksi luut, hautausmaa, ristit ja veri. Abstrakteina elementteinä ovat vanheneminen ja numeron 13 näkyminen eri muodoissa.

2.2 Paholainen

Yksi sarjan noituuden elementeistä nouseva teema on paholainen ja etenkin tämän palvomiseen liittyvät elementit. Noituuteen usein liitetäänkin paholaisen palvomisen, joten tähän liittyvien elementtien löytyminen sarjassa ei olekaan yllättävää. Paholaisen kanssa liittoutumisella onkin jo vanhat perinteet (Puttonen 2018, 54). Tutkin paholaista tässä tutkimuksessa kristinuskon näkökulmasta, koska paholaishahmo rakentuu osin kristillisen populaarikulttuurin aineksista.

Jo sarjan introssa esitetään paholainen piirrettynä hahmona, jolla on sarvet ja hirviömäinen, kenties vähän vuohen pään muotoinen pää. Paholainen saatetaankin kuvata esimerkiksi eläimenä (Russell 1988, 112). Usein tämä kuvataan aika isona ja karvaisena oliona ja näin myös tässä sarjassa on.

Myöhemmin sarjassa paholainen kuvataan viiksekkäänä, parrakkaana ja sarvipäisenä miehenä. Tietyt piirteet, joita mielletään kristinuskossa paholaisen ulkonäköön kuten sarvet ja

karvaisuus ovat siis edustettuna melkein jokaisessa versiossa paholaisesta, vaikka muutoin paholaista kuvataan sarjassa useammilla eri tavoilla.

Sarjassa käsitellään pimeää kastetta, johon Sabrinan pitäisi osallistua. Pimeän kasteen idea on, että annetaan oma nimi ja sielu paholaiselle sekä kirjoitetaan nimi Pedon kirjaan (Hensey 2021, 1143). Tässä kohtaa varsinaisesti liitto paholaisen kanssa syntyy. Tämän liiton ideana on, että kun noita antaa sielunsa paholaiselle, hän saa jotain vastineeksi (Puttonen 2018, 53). Sarjassa tällä liitolla noidat saavat pitkän elämän ja kuoltuaan he eivät joudu Helvettiin. Nimi kirjoitetaan Pedon kirjaan omalla verellä ja tämä on lupaus paholaiselle antaa oma ruumis ja sielu (Puttonen 2018, 54).

Sabrina: Pimeällä puolella -sarjassa noita saa suuret taikavoimat ja tämä kuvataankin usein yhtenä syynä tehdä liitto paholaisen kanssa (Puttonen 2018, 54). Lisäksi noita saa olla onnellinen ja vapaa. Vastapalveluksena noidan pitää oman sielun ja ruumiin antamisen lisäksi totella paholaisen käskyjä. Tämä tuottaa mielenkiintoisen ristiriidan käsityksestä, että noita saa olla vapaa, mutta samalla hänen pitää kuitenkin totella paholaisen käskyä.

Noidan sopimus paholaisen kanssa näkyy sarjassa myös niin, että jotkut noidat pystyvät kutsumaan paholaisen luokseen (Puttonen 2018, 58). *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa ensimmäisellä kaudella näin pystyy tekemään kuolevaisten koulun rehtori Mary Wardwell, joka on myös noita ja hyvin läheinen paholaisen kanssa. Koko kauden ajan tämä yrittää toteuttaa paholaisen toiveita liittyen Sabrinaan.

Noidat noudattavat myös noitien lakeja, jotka paholainen on määritellyt. Näitä määritellään olevan 13 ja tämän voi nähdä vastaavana kristinuskon 10 käskylle. Jos näitä rikkoo tai muuten paholaisen tahtoa vastustaa, noita saa siitä rangaistuksen, joka voi vaikuttaa koko noitayhteisöön (Puttonen 2018, 67). Esimerkiksi yhdessä jaksossa Sabrinan vastustaessa paholaisen tahtoa, tämän tädit alkavat yhtäkkiä vanhenemaan todella nopeasti.

Sarjassa esitetään, että jos noitien lakeja ei noudata, joutuu noitien oikeudenkäyntiin. Oikeudenkäynnit käydään keskiyöllä, koska se on samalla noitien tunti. Yhdessä jaksossa nähdään kuinka Sabrina ei halua kirjoittaa nimeään pedon kirjaan, joten tämän vuoksi hän joutuu oikeudenkäyntiin (Hensey, 2021, 1153). Oikeudenkäynti perustuu noitien lakiin eli

paholaisen tahtoon ja päättyy paholaisen päätökseen. Oikeudenkäynnit ovat siis myös yksi tapa esittää paholaisen vaikutusta noitiin.

Demonit voidaan nähdä myös paholaisen lähettäminä tai muuten tätä palvelevina pahoina henkiolentoina ja näitä esiintyy myös *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjan ensimmäisellä kaudella muutamia. Usein noidat, paholainen ja demonit ovatkin liitetty toisiinsa (Abusch 2011, 342). Sarjassa kaikilla demoneilla on omat tehtävänsä mihin tarkoitukseen ne ovat olemassa ja näitä ovat esimerkiksi unidemoni, suolten demoni ja jouludemoni. Unidemonin tarkoitus on aiheuttaa painajaisia, suolten demonin pilata ja heikentää ihmisiä näiden suolten ja lihan kautta ja jouludemonin esittää joulupukkia, mutta myöhemmin tämä paljastuu oikeasti tekevänsä ihmislapsista nukkeja. Demonien tarkoitus on siis yleensä hyökätä kuolevaisten kimppuun, mutta sarjassa myös noidat joutuvat välillä ikäviin tilanteisiin demonien kanssa, joka tuo mielenkiintoisen käänteen demonien palvellessa kuitenkin paholaista siinä missä noidatkin.

Myös muita pahoja olentoja esiintyy sarjassa, jotka voi nähdä paholaisen lähettäminä tai muuten tätä palvelevina olioina. Esimerkiksi limbuksessa eli kuoleman rajamailla olevassa tilassa, jossa kulkee kadotettuja sieluja, on myös olio nimeltään sielujensyöjä. Tämän tarkoitus on piinata ja syödä jokainen sielu, jonka se löytää. Toinen paholaista palveleva olio on verenpunainen ratsastaja, joka on tulossa Greendaleen aiheuttamaan kuolemaa ja tuhoa. Häntä kutsutaan myös punaiseksi kuoleman enkeliksi. Verenpunainen ratsastaja tappaa esikoisia ja tämä koskee sekä noitia että kuolevaisia.

Sarjassa noidat palvovat paholaista ja näiden yhteisön kirkon johtajaa kutsutaan ylipapiksi. He näkevät tämän paholaisen edustajana maanpäällä eli tämän voi nähdä vähän vastaavana hahmona kuin kristinuskossa pappi nähdään. Noidat myös rukoilevat paholaista, joten noitien kirkon ja näiden uskomusten voi nähdä olevan vastakkaisia kristinuskon kanssa. Noidat näkevätkin Jumalan ”vääränä jumalana”. Lisäksi kun yleisesti käytetään esimerkiksi sanontoja ”voi herran jumala” tai ”oh my God”, noidat sanovat sarjassa sen sijaan esimerkiksi ”voi paholainen” tai ”pyhän Luciferin nimeen” ja muita vastaavia lausahduksia. Lisäksi he käyttävät myös kiro sanoina usein paholaiseen viittavia nimityksiä.

Noitien paholaisen palvominen näkyy sarjassa myös niin, että he koristavat kotejaan ylösalaisin olevilla risteillä. Ylösalaisin oleva risti nähdäänkin usein paholaisen palvontaan

liittyvänä elementtinä etenkin populaarikulttuurissa. Erityisesti paholaisen palvonta tilanteissa populaarikulttuurissa kuvataan ristejä väärinpäin. Kun paholaista yritetään karkottaa taloista, joissa tämän ajatellaan riivaavaan, usein populaarikulttuurissa kuvataan, kun pappi tai vastaava tekee rukouksia tai manauksia ja esittää ristiä ylöspäin vastakohtana paholaisen palvonnan symbolille eli nurinpäin olevalle ristille.

Paholaisen teema näkyy sarjassa siis monilla tavoilla. Tämän kuvaa esitetään monta kertaa, Sabrinan pitää osallistua Pimeään kasteeseen, noitien lait, paholaisen palvominen eri tavoilla ja ylösalaisin olevina risteinä. Paholainen näyttäytyy ensimmäisellä kaudella siis sekä konkreettisesti kuvina että epäsuorasti tämän eri palvontatapoina.

2.3 Loitsut ja rituaalit

Yksi noituuden elementeissä esiintyvistä teemoista ensimmäisellä kaudella on loitsut ja rituaalit. Nämä ovatkin tyypillisesti yhdistetty noituuteen ja uskomuksella, että loitsut ja rituaalit ovat osa noituutta onkin pitkä historia. Lisäksi populaarikulttuurissa melkein aina kun käsiteellään noituutta, noidat loitsivat tai tekevät rituaaleja. Toisaalta rituaalit ovat olennaisia myös nykyaikaisessa noituudessa (Tanninen 2022, 23). Tämä voikin selittää miksi sitä käytetään niin paljon nykyajan populaarikulttuurissa.

Usein noitien loitsujentekoon yhdistetään musta pata, jossa he valmistavat erilaisia liemiä, joilla on maagisia vaikutuksia. Näiden liemien tekoon noidat usein käyttävät mahdollisesti vähän erikoisia ainesosia. Jo sarjan introssa kuvataankin perinteinen iso musta pata, jollainen usein noidilla kuvataan olevan populaarikulttuurissa.

Sarjassa esiintyy myös paljon erilaisia loitsuja ja yksi näistä onkin nekromantia.

Nekromantialla tarkoitetaan kuolleiden henkien tai sielujen kutsumista tai kommunikointia näiden kanssa (Suomi Sanakirja 2025). Sarjassa harjoitetaankin monta kertaa kyseistä loitsua ja yksi esimerkki tästä on, kun Sabrina yrittää saada yhteyden kuolleeseen äitiinsä.

Nekromantiaa harjoitetaan sarjassa usein spiritistisissä istunnoissa. Noituuteen usein ajatellaankin liittyvän spiritistiset istunnot (Iisakkala 2021, 39).

Usein populaarikulttuurissa esitetään myös, kuinka noidat saattavat suojata oman kotinsa tai muita tärkeitä paikkoja. Ne saatetaan suojata toisilta pahoilta yliluonnollisilta olennoilta tai

muilta noidilta. Myös *Sabrina: Pimeällä Puolella* -sarjassa esitetään, että Sabrinan kodissa olisi suojaipiiri, mutta myöhemmin osoittautuu, että sellaista ei oikeasti talolla ole. Kuitenkin myöhemmin sarjassa noidat suojaavat esimerkiksi kuolevaisten koulua pahoilta voimilta suojaipiirillä.

Monissa loitsuissa ja rituaaleissa tietyt ajankohdat ovat tärkeitä noidille. Esimerkiksi pyhäinpäivä on tärkeä noidille ja etenkin Sabrinalle sen ollessa myös hänen syntymäpäivänsä. Pyhäinpäivänä olisi tarkoitus myös tapahtua Sabrinan Pimeä kaste. Talvipäivänseisaus on toinen tärkeä juhla, jota noidat juhlivat joulun tilalla. Silloin he sytyttävät jouluhalon, joka on suojeluloitsu. Se suojaa pahoilta voimilta, joita voisi vuoden lyhimpänä päivänä ja pisimpänä yönä tulla.

Monissa populaarikulttuurin tuotteissa kuten *American Horror Stories* -sarjassa on kuvattu kuinka noitapiirin noidat usein lukevat loitsuja latinaksi (Virtanen 2018, 99). Näin tapahtuu myös *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa, vaikkakin osa loitsuista sanotaan myös englanniksi. Loitsujen ollessa usein latinankielisiä, latinaa opetetaankin jo noitakoulussa noidille, jotta nämä osaavat sitten tehdä loitsuja ja ymmärtävät niitä.

Magian ja rituaalien opettelua varten sarjassa noidille on perustettu noitakoulu, jota kutsutaan Salattujen oppien akatemiaksi. Noidille omistetut koulut ovatkin yleinen näky muissakin populaarikulttuurin esityksissä. Esimerkiksi *American Horror Stories* -sarjassa noitia koulutetaan sisäoppilaitoksessa, jossa he oppivat loitsuja (Virtanen 2018, 101). Salattujen oppien akatemiassa pääsee opiskelemaan sitä haastavimpia loitsuja, mitä pidemmällä on opinnoissa. Esimerkiksi koulussa voi opiskella manausta, yrittitietoutta ja demonologiaa. Demonologialla tarkoitetaan erilaisten demonien tutkimista (Suomi Sanakirja 2025).

Sarjassa käytetään yhtenä loitsun muotona voodoo nukkeja. Esimerkiksi noidat voivat käyttää voodoo -nukkeja siihen, että he haluavat satuttaa ihmistä, jonka he ovat loitsulla sitoneet voodoo -nukkeen. Sarjassa käytetään voodooa esimerkiksi, kun kaksi noitaa lyö isoilla kivillä paria voodoo -nukkea ja ihmiset, jotka ovat voodoo -nukkeihin sidottu taialla, joutuvat kaivoksessa ollessaan kivivyöryn alle. Noidat voivat siis voodoo -nukkejen avulla pitkänkin matkan päästä aiheuttaa ihmisille kipua. Sarjassa myös nähdään, kun noita käyttää voodoo -nukkea toiseen noitaan eli nukken kautta voi satuttaa myös muita noitia.

Näyt ovat myös usein kuvattu asiana, jota noidat kokevat ja näin on myös *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa. Näyt usein saattavat tulla unissa tai koskettaessa jotain esinettä. Sarjassa näytetään kuinka yksi noidista koskee kypärään ja tämän jälkeen hän alkaa nähdä näkyjä liittyen kypärän omistajaan. Näyt ovatkin usein joko hetkiä tulevaisuudesta tai mahdollisista tulevaisuuksista. Toisaalta ne voivat myös paljastaa pimentoon jääneitä asioita, kuten tässä tapauksessa, kun kypäränomistaja kuolee noitien tehdessä taian, joka aiheuttaa tämän kuoleman kaivoksilla. Näyt ovat siis usein apuna tai varoituksina noidille.

Rituaaleja on myös esitetty useampia sarjassa ja yksi näistä on henkiinherättämisrituaali. Monissa muissakin populaarikulttuurin tuotteissa esitetään, kun noidat pyrkivät herättämään kuolleita henkiin, mutta henkiinherättäminen on kuitenkin aina riskialtista ja yleisesti kuolleita ei voida palauttaa eläviksi, oli kyseessä noita tai ihminen ja sarjassa henkiin herätetty ihminen ei palaudukaan sellaisena takasin elävienkirjoihin kuin tämä oli ja lopulta tämä pitää tappaa. Tällaisen henkiinherätysrituaalin tekoa varten tarvitaan kuolleiden kirja, joka on täynnä nekromantiariittejä. Riitit ovatkin usein ennalta määrättyjen tekojen tai sanojen toteuttamista (Tanninen 2022, 25).

Toinen rituaali, jota käytetään useampaan kertaan sarjassa, on astraalimatka, jolla tarkoitetaan, että noita tai velho toisen noidan tai velhon avustuksella heijastaa oman kehonsa eri paikkaan kuin missä hän itse oikeasti fyysisesti on. Tällöin muut ihmiset näkevät tämän henkilön paikassa, minne hän on heijastunut, ja he voivat kuulla ja jutella tämän kanssa, mutta eivät koskea. Noita tai velho on siis kuin heijastuksena toisessa paikassa.

Sarjassa käytetään myös monta kertaa termiä ”musta magia” ja noidat erottelevatkin mustan magian ja valkoisen magian. Ensimmäisellä kaudella annetaan ymmärtää, että noidat käyttävät vain mustaa magiaa ja se on pahoja tarkoituksia varten olevaa, kun taas valkoisesta magiasta ei puhuta juurikaan. Koska Sabrina ei tykkää mustasta taiaista, hän pyrkii aluksi olemaan käyttämättä sitä ja näin annetaan kuva, että noita voi itse hallita omia voimiaan. Tämä onkin yleinen esitystapa noidista populaarikulttuurissa (Virtanen 2018, 107).

Loitsut ja rituaalit teema näkyy sarjassa monilla eri tavoilla. Konkreettisina elementteinä se esiintyy esimerkiksi mustana patana, noitakouluna ja voodoo -nukkeina. Abstrakteina elementteinä se esiintyy erilaisina loitsuina ja rituaaleina.

2.4 Luonto

Monet noituuden elementit sarjassa liittyvät myös tavalla tai toisella luontoon. Noitien nähdäänkin usein olevan läheisessä suhteessa luonnon kanssa ja käyttävän sitä hyväksi eri tavoilla. Esimerkiksi jotkut noidat käyttävät luonnonelementtejä eli tulta, maata, ilmaa ja vettä rituaaleissa (Tanninen 2022, 43). Tämä näkyy sarjassa esimerkiksi palavina kynttilöinä, joita on usein etenkin spiritistisissä istunnoissa, joita he pitävät. Myös monissa muissa populaarikulttuurin tuotteissa kuvataan palavia kynttilöitä, kun noidat tekevät loitsuja.

Sabrina: Pimeällä puolella -sarjassa esiintyy paljon eri eläimiä eri tarkoituksissa ja esimerkiksi jo introssa esiintyy mustia lepakoita. Mustat lepakot voidaan nähdä noitien ystävinä ja usein näitä kuvataan lentävän esimerkiksi noitien talojen lähetyvillä. Näitä saattaa esiintyä myös asumassa noitien kanssa. Toinen eläin, joka näkyy jo introssa, on käärme. Käärmeellä on aika samanlainen rooli noituuteen liittyen kuin lepakoilla.

Usein noituuteen voidaan liittää myös hämähäkit ja kuinka nämä saattavat olla jopa ystäviä noitien kanssa. Hämähäkkejä verkkoineen onkin esitetty jo sarjan introssa. Myöhemmässä vaiheessa sarjaa näytetään myös, kuinka Sabrina serkkunsa kanssa tekee loitsun, jossa pienet hämähäkit hyökkäävät ihmisen kimppuun. Näin hämähäkkien voi nähdä myös olevan ystäviä ja apulaisia noitien kanssa.

Noidat usein käyttävät yrtejä erilaisten liemien tekemisiin tai voiteisiin. Tätä näkyy myös *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjan ensimmäisellä kaudella. He käyttävät yrtejä myös esimerkiksi teessä rauhoittavana ainesosana. Yrteillä ja kasveilla on jo kauan pystytty parantamaan joitain vaivoja, mutta ennen kuin kyseisten yrttien tai kasvien hoidollisista elementeistä tiedettiin yleisesti, ihmiset, jotka näitä osasivat hyödyttää, nimitettiin usein noidiksi.

Sarjassa esiintyy paljon eläimiä myös apuolentojen muodossa. Nämä apuolennot ovat kuin noitien lemmikkejä, jota auttavat näitä aina kun mahdollista. Noidat ymmärtävät näiden eläinten puhetta, sekä toisinpäin. Jo kauan historiassa onkin kuvattu usein noidilla olevan musta kissa lemmikkinä. Monilla voikin olla mielikuva noidista, jotka lentävät luudilla kissa mukanaan (Gaskill 2010, 2). Sarjassa Sabrina saakin apuolennokseen mustan kissan, jonka

hän nimeää Salemiksi. Tämän taas voi yhdistää noitavainoihin, joita tapahtui etenkin Salemissa 1600-luvulla.

Myös luonnonilmiöitä korostetaan sarjassa ja erityisesti kuunpimennystä ja verikuuta. Se on noidille tärkeää aikaa ja tällöin olisi tarkoitus tapahtua myös Sabrinan Pimeä kaste. Noitia usein kuvataankin etenkin populaarikulttuurissa lentämässä luudalla kuun edessä.

Jo historiassa ihmiset ovat testanneet ovatko toiset ihmiset noitia vesikokeen avulla. Vesikokeen kokeilemisesta Sabrinalle on sarjassa myös puhetta. Vesikokeen idea on, että laitetaan ihminen painavan kiven kanssa veteen kellumaan ja jos hän jatkaa kellumista hän on noita ja jos tämä uppoaa, hän oli ihminen. Testi on siis hyvin luontoon liittyvä. Testiä käytettiin esimerkiksi Englannissa ja siinä ajateltiin, että jos ihminen kelluu, se on merkki noituudesta, jonka Jumala näyttää (Taipale 2023, 9).

Luonnon teema näkyy sarjassa myös monilla eri tavoilla. Noidat käyttävät esimerkiksi eri luonnonelementtejä loitsuissa ja yrttejä erilaisissa juomissa. Konkreettisesti luontoa voidaan havaita eläiminä, jotka toimivat noitien kanssa ja luonnonilmiöinä kuten kuunpimennyksenä, joka on tärkeää aikaa noidille sarjassa.

2.5 Sukupuoli

Monesta noituuden elementistä nousee esiin sukupuoli. Näin on myös *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa. Populaarikulttuurissa usein noitina esitetään juuri naisia. Noitien kuvaus on kuitenkin vaihtunut eri aikakausilla. Kauan näitä näytettiin vain vanhoina rumina erakoituneina naisina, mutta 2000-luvulle tultaessa alkoi tulla suosituksi kuvata nuoria ja kauniita supersankarinoitia (Tanskanen 2014, 26). Näin on myös Sabrinan laita.

Yksi elementti millä tavalla sukupuoli näkyy sarjassa, on naispuolisten noitien kutsuminen toisiaan noitasiskoiksi. Noitien yhteisö nähdään usein perhemäisenä ja tämän voi nähdä osasyynä miksi noidat saattavat kutsua toisiaan noitasiskoiksi (Virtanen 2018, 103). Noitasiskoilla voidaan kuitenkin yhtä lailla tarkoittaa kivoja ystävällisiä noitia kuin ilkeitä ja kiusaavia noitia. *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa etenkin Sabrinan puhuessa noitasiskoista, hän tarkoittaa nimenomaan ilkeitä häntä kiusaavia noitasiskoja. Myöhemmin

heistä kuitenkin tulee läheisempiä. Noitasiskot tekevät välillä yhteistyötä ja välillä ovat toistensa pahimpia vihollisia, joten tässä voi nähdä perhemäistä dynamiikkaa.

Vaikka sarjassa eniten korostetaan noitasiskoutta, kutsuvat noitayhteisössä elävät toisiaan välillä myös esimerkiksi veljiksi, jos kyseessä on velho tai isäksi jos kyse on ylipapista. Kun ylipappia kutsutaan isäksi, voi tämän nähdä korostavan hänen rooliaan johtajana, joka toimii vastaavana auktoriteettina Yön kirkossa kuin esimerkiksi kristinuskossa pappi, mutta hän on johtava pappi. Lisäksi isä termin käytön voi nähdä niin, että ylipappi haluaa hänet nähtävän isänä, jolta saada tukea ja turvaa kuin hän olisi biologinen isä, mutta tässä tapauksessa henkinen isä.

Sarjassa esiintyy sekä miespuolisia noitia että naispuolisia noitia, mutta ainakin ensimmäisellä kaudella selkeästi keskitytään naispuolisiin noitiin. Noidat esitetään sarjassa itsenäisinä, jotka osaavat ratkaista ongelmansa itse ja tämä onkin etenkin nykyään populaarikulttuurissa yleinen tapa (Virtanen 2018, 101). Sarjassa tuodaan esille, että velhot voivat olla apuna, mutta naispuoliset noidat pärjäävät myös ilman heitä ja tekevät esimerkiksi erilaisia loitsuja ja rituaaleja itsenäisesti.

Miespuolisia noitia kutsutaan sarjassa lähinnä velhoiksi. Tämä on yleinen tapa muissakin populaarikulttuurin tuotteissa. Velhot ja noidat voidaan nähdä samana asiana, mutta noidista puhuttaessa silti viitataan lähinnä usein naisiin (Virtanen 2018, 101). Tämä pätee myös toisinpäin ja usein velhoista puhuttaessa ei tule mieleen naispuoliset noidat. Usein populaarikulttuurissa velhoille ja noidille saatetaan esittää omat koulunsa, jota he käyvät, mutta *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjassa sekä velhot että noidat käyvät samaa koulua.

Sabrina perustaa kuolevaisten koulussa kerhon nimeltä WICCA. Wicca tarkoittaakin noituuden uskontoa (Virtanen 2018, 45) tai noituuden harjoittajaa. Kerholla Sabrina haluaa, että se suojelee tyttöjä koulussa. Erityisesti yhtä Sabrinan naispuolista ystävää kiusataan koulussa hänen pukeutuessaan miehille miellettyihin vaatteisiin, joten tästä syystä kerho saa alkunsa. Kerhoon osallistuvat ovat vain naispuolisia, joten senkin voi tulkita olevan tietynlainen noitasiskojen tapainen toisiaan tukeva naisten yhteisö.

Noidilla on sarjassa oma noitien yhteisönsä ja siinä on lähinnä naispuolisia henkilöitä. Kuitenkin noitayhteisöä johtaa ylipappi, joka on mies ja on aina ollut. Lisäksi Helvetillinen

kolmikko, jotka toimivat tuomareina noitien oikeudenkäynneissä, ovat miespuolisia. Myös paholainen esitetään miespuolisena, joten kaikki henkilöt, joilla on valtaa ja tekevät suurimmat päätökset, ovat naisvaltaisen noitien yhteisön johdossa.

Sukupuolen teema ja erityisesti naiseus näkyy sarjassa monilla eri tavoilla. Toisaalta naiset näytetään itsenäisinä ja vahvoina, jotka suojelevat omiaan ja ovat kuin perhe, mutta samalla kuitenkin miespuoliset velhot tekevät merkittävimmät päätökset noitien yhteisössä ja toimivat johtajina. Noidat ovat pääsääntöisesti esitetty naisina, mutta sarjassa he kuitenkin tottelevat loppujen lopuksi miesten tahtoa.

Noituutta esiintyy sarjassa siis monilla eri tavoilla. Osa noituuteen liitettävistä elementeistä ovat konkreettisia ja osa abstrakteja. Muutama näistä abstrakteista sopii myös teemoiksi tiettyjen elementtien alle. Nämä teemat ovat kuolema, paholainen, loitsut ja rituaalit, luonto sekä sukupuoli. Analyysissa saatiin selville, että kuolemaan liittyviä elementtejä olivat esimerkiksi luut, hautausmaa ja vanheneminen. Paholaiseen liittyviä elementtejä taas ovat esimerkiksi paholaisen kuva, noitien lait, Pimeä kaste ja monet eri tavat palvoa paholaista. Loitsuihin ja rituaaleihin liittyviä elementtejä ovat esimerkiksi musta pata, loitsut ja noitakoulu. Luontoon liittyviä elementtejä taas ovat esimerkiksi luonnon elementtien käyttö loitsuissa, yrttien käyttö juomissa ja eläimet, jotka toimivat noitien kanssa. Sukupuoleen liittyviä elementtejä taas olivat esimerkiksi noitasiskot, noitien esittäminen lähinnä naisina sekä miespuolisten noitien nimittäminen velhoiksi.

3 Yhteenveto

3.1 Johtopäätökset

Sabrina: Pimeällä puolella -sarjassa on monia erilaisia noituuden elementtejä. Osa niistä on konkreettisia ja osa abstrakteja. Abstrakteista elementeistä voidaan muodostaa myös teemoja ja jaoinkin nämä viiteen, jotka ovat kuolema, paholainen, loitsut ja rituaalit, luonto sekä sukupuoli. Kuoleman voi nähdä liittyvän noituuteen usein populaarikulttuurin yhdistäessä eri tavoilla kuolemaa ja noituutta. Tutkimassani sarjassa tämä tapahtuu konkreettisinä elementteinä esimerkiksi hautausmaiden, ristien ja luiden muodossa. Abstraktina elementtinä tämä näyttäytyy epäsuorasti vanhenemisena.

Paholaisen voi nähdä liittyvän noituuteen usein populaarikulttuurin kuvatussa noitien ja paholaisen välisiä sopimuksia. Sarjassa tämä näkyy konkreettisina elementteinä esimerkiksi Pimeän kasteen, Pedon kirjan ja noitien lakien kautta. Abstraktisti tämä näyttäytyy erilaisten sanontojen ja rukousten kautta, jotka osoitetaan paholaiselle.

Loitsujen ja rituaalien taas voi ajatella liittyvän noituuteen populaarikulttuurin kuvatussa, kuinka noidat tekevät rituaaleja ja loitsuja. Näitä tehdään myös hyvin monia erilaisia tutkimassani sarjassa ja hyvin erilaisilla tuloksilla. Konkreettisina elementteinä loitsut ja rituaalit näyttäytyvät esimerkiksi noitakoulun kautta, missä opiskellaan loitsujen tekoa sekä esineinä, joita loitsujen tekoon voidaan käyttää kuten mustaa pataa tai voodoo -nukkeja. Lisäksi loitsut ja rituaalit näkyy itse loitsuina ja rituaaleina, joita sarjassa tuotetaan paljon.

Luonnon taas voi nähdä liittyvän noituuteen populaarikulttuurin kuvatussa, kuinka noidat osaavat käyttää hyödyksi luontoa. Sarjassa konkreettisina elementteinä tämä näkyy esimerkiksi, kun noidat tekevät yrteistä erilaisia juomia ja he saavat apuolennot, jotka ovat eläimiä, lemmikkejä ja suojelijoita. Myös luonnonilmiöt kuvaavat luonnon merkitystä noidille kyseisessä sarjassa.

Sukupuolen voi nähdä noituuteen liittyvänä populaarikulttuurin usein esittäessä noidat nimenomaan naisina. Sarjassa sukupuoli näkyy esimerkiksi noitasisko nimittelyinä, miespuolisia noitia velhoiksi kutumisena ja noitapiirissa lähinnä naisia esittämisenä. Myös naisnoitien esittäminen vahvoina ja itsenäisinä tulee sarjassa esille.

Sarja tuo esille mielenkiintoisesti myös erilaisia ristiriitaisuuksia kuten sen, että vaikka noidat kuvataan vapaina, näiden täytyy kuitenkin totella paholaisen käskyjä. Lisäksi sarjassa kuvataan kuinka naisnoidat ovat itsenäisiä ja vahvoja, mutta kuitenkin suurimmat päätökset tekevät miespuoliset noidat eli velhot ja noidat katsovat ylöspäin näitä miespuolisia hahmoja kuten ylipappia ja paholaista.

3.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Noituutta on tutkittu paljon ja myös teininoituudesta on tehty etenkin viime vuosina paljon tutkimusta. Kuitenkin *Sabrina: Pimeällä puolella* -sarjaa ei ole tutkittu erityisen paljoa. Sarjaa on lähinnä tutkittu feministisestä näkökulmasta, mutta sitä miten noituutta esiintyy siinä, ei ole juurikaan tutkittu. Sarjasta voisi tutkiakin vielä noituutta muista näkökulmista ja lähtökohdista. Lisäksi sarjaa voisi tutkia myös muilta kausilta. Tämä toisi lisää uusia elementtejä, joilla noituutta on sarjassa esitetty. Lisäksi tietyt noituuteen liitettävät elementit ja asennoitumiset muuttuvat sarjan edetessä, joten tätä muutosta voisi myös tutkia.

Noituuden representaatiota populaarikulttuurissa voisi tutkia myös muissa populaarikulttuurituotteissa, koska noituudesta on tehty niin paljon erilaista populaarikulttuurin sisältöä. Tämä voisi antaa laajemman käsityksen, miten noituutta esitetään populaarikulttuurissa ja tätä voisi tehdä myös vertaillen, jotta saataisiin selville mitkä tekijät vaikuttavat millä tavalla noituutta kuvataan missäkin kontekstissa.

Lähteet

Primaariaineisto

Sabrina: Pimeällä Puolella 1.kausi (2018). Netflix

Kirjallisuus

Abusch, Tzvi, 2011. Witches and Demons in Ancient Mesopotamia. *Studi e Materiali di Storia delle Religioni* 77(2): 342–356.

Alasuutari, Pertti. 2012. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Berger, Helen ja Ezzy, Douglas. 2009. Mass Media and Religious Identity: A Case Study of Young Witches. *Journal for the Scientific Study of Religion* 48(3): 501–514.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1468-5906.2009.01462.x>

Blagosklonny, Mikhail. 2020. From causes of aging to death from COVID-19. *Aging* 12(11): 1004–1021. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7346074/pdf/aging-12-103493.pdf>

Cush, Denise. 2007. Consumer witchcraft: are teenage witches a creation of commercial interests? *Journal of Beliefs & Values* 28(1): 45–53.

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13617670701251439?needAccess=true>

Fidrmuc, J., & Tena, J. D. D. 2015. Friday the 13th: The empirics of bad luck. *Kyklos*, 68(3): 317–334 <file:///C:/Users/Aada/Downloads/Friday13th.pdf>

Gaskill, Malcolm. 2010. *Witchcraft: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University.

Hensey, Megan, 2021. "Leaving my childhood behind": woke witches and feminist liminality in Chilling Adventures of Sabrina. *Feminist Media Studies*. 21(7): 1143-1157.

<https://research-ebSCO-com.ezproxy.utu.fi/c/sk55le/viewer/pdf/rizm5xksc5?route=details>

Iisakkala, Veera. 2021. "Onko vielä noituutta maailmassa?". *Noidat ja noituus suomalaisissa sanomalehdissä 1900-1920*. Suomen historian pro-gradu – tutkielma. Turku: Turun yliopisto.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/151957/Iisakkala_Veera_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kielitoimiston sanakirja (2024) Populaarikulttuuri.

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/populaarikulttuuri?searchMode=all> (luettu 30.3.2025)

Mathews, Natalie, 2022. Sabrina as a sanction :teenaged witches and the perceived inauthenticity of youth. *Journal of Youth Studies*. 25(8): 1017–1033. <https://research-ebSCO-com.ezproxy.utu.fi/c/urqjli/viewer/pdf/vg3lccqerj?route=details>

Paasonen, Susanna. 2010. Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toimittaneet Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi ja Tuija Saresma. 39–49. Tampere: Vastapaino.

Puttonen, Jenna. 2018. *Noidan ja paholaisen välinen liitto suomalaisissa uskomustarinoissa*. Folkloristiikan pro – gradu tutkielma. Turku: Turun yliopisto.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/146318/Puttonen_Jenna_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Russell, Jeffrey. 1988. *The Prince of Darkness: Radical Evil and the Power of Good in Hisotry*. Itchaca and London: Cornell University Press.

Suomi Sanakirja (2025) Nekromantia. <https://www.suomisanakirja.fi/nekromantia> (luettu 30.3.2025)

Suomi Sanakirja (2025). Demonologia. <https://www.suomisanakirja.fi/demonologia> (luettu (30.3.2025)

Taipale, Sampo. 2023. *The discovery of familiars: toislajiset eläimet noitien apulaisina Itä-Englannin noitavainoissa 1645–1647*. Historiatieteen kandidaatintutkielma. Oulu: Oulun yliopisto. <https://oulurepo.oulu.fi/bitstream/handle/10024/43875/nbnfioulu-202311293434.pdf?sequence=1>

Tanninen, Nella. 2022. *Viisi noitaa – Haastattelututkimus uushenkisestä nykynoituudesta Suomessa*. Uskontotieteen pro gradu – tutkielma. Turku: Turun yliopisto.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/153972/Tanninen_Nella_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tanskanen, Elina. 2014. Pahoja voimia, pelottavia naisia? Noitahahmot 1990-luvun ongelmallisina supersankarittarina elokuvassa *Noitapiiri* ja televisio-sarjassa *Buffy, Vampyyrintappaja*. *Lähikuva* 27(2): 26-47. <file:///C:/Users/Aada/Downloads/121200-Artikkelin%20teksti-243810-1-10-20220819-3.pdf>

Tieteen termipankki (2025) Noituus. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Uskontotiede:noituus> (luettu 5.5.2025)

Tuomainen, Janne. 2024. ”*Kaikki naiset ovat noitia*”. *Noituuden representaatiot kauhuelokuvissa Noita palaa elämään ja Valkoinen peura*. Kulttuurintutkimuksen pro-gradu – tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. <https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/8675dfc8-ff70-4047-b576-3e5a8690f64c/content>

Virtanen, Salla. 2018. ”*Sinä olet pimeys*” – *Yliluonnollinen pahuus ja hyvyys American Horror Story – sarjassa*. Uskontotieteen pro gradu – tutkielma. Turku: Turun yliopisto. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/146348/Virtanen_Salla_progradu.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vuori, Jaana (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa: Jaana Vuori (toim.): *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/> (luettu 30.3.2025)

Liite

Liite 1. Sarjan keskeinen juoni

Sabrina: Pimeällä puolella - sarja kertoo Sabrinasta, joka täyttää 16 vuotta ja on puoliksi ihminen ja puoliksi noita. Hän yrittää elää tasapainossa kuolevaisten ja noitasukunsa välillä. Noidat kuuluvat sarjassa Yön kirkkoon, joka on yhteisö joksi noidat kutsuvat noitapiiriään. Sabrina elää Greendale nimisessä kaupungissa hänen tätiensä Zeldan ja Hildan kanssa sekä serkkunsa Ambrosen kanssa. Hänen odotetaan osallistuvan Pimeään kasteeseen ja kirjoittavan nimensä Pedon kirjaan. Sabrina kokee kuitenkin ongelmia halutessaan sopia edelleen myös kuolevaisten maailmaan eikä hän haluaisi antaa nimeään ja sieluaan pedolle, joka on tässä tapauksessa paholainen. Jos Sabrina kirjoittaa nimensä Pedon kirjaan, hän joutuu seuraamaan yön polkua ja aloittamaan Salattujen oppien akatemian. Toisena vaihtoehtona hän voi alkaa seurata valon polkua ja luopua voimistaan. Sabrina alkaa kuitenkin miettimään, miksei voisi seurata molempia polkuja.